

ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 8-ше (136) №, 2024 ий август

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЮМЫН АВАН КАЗАНСКИЙ ИКОНЫЖЫМ МУМЫЛАН ТЕНИЙ – 445 ИЙ

Пеш ожно, 1579 ий 28 июньышто, Озан олаште пеш шучко пожар лийын. Олан кугу ужашыжым опкын тул ломыжыш савырен. Ойгыш логалше шуко еглан умбакыже кушто гынат илаш кўлын. Стрелец Д. Онучинат пörтым угыч чоґаш тўналын. Даниилын изи Матрона ўдыржылан омешыже Юмын Ава кончен да пожар деч ончычак шылтен кодымо Тудын юмоґажым муын лукташ йодын. ўдыр мом ужмыжым ачаж ден аваґлан каласкален, но кугыен-влак йочалан ўшанен огытыл. Юмын Ава ўдырлан эше кок гана кончен да юмоґан кушто кийыме вержымат ончыктен. Тыге 8 июльышто изи Матрона ден аваже тиде верыш миеныт, юмоґам чынак пургед луктыныт...

Лач тиде кечым, у стиль дене 21 июльым, Юмын Аван Казанский иконыжым мумо кечылан шотлат да тудым кумдан палемдат.

Тений юмоґам мумылан 445 ий темын.

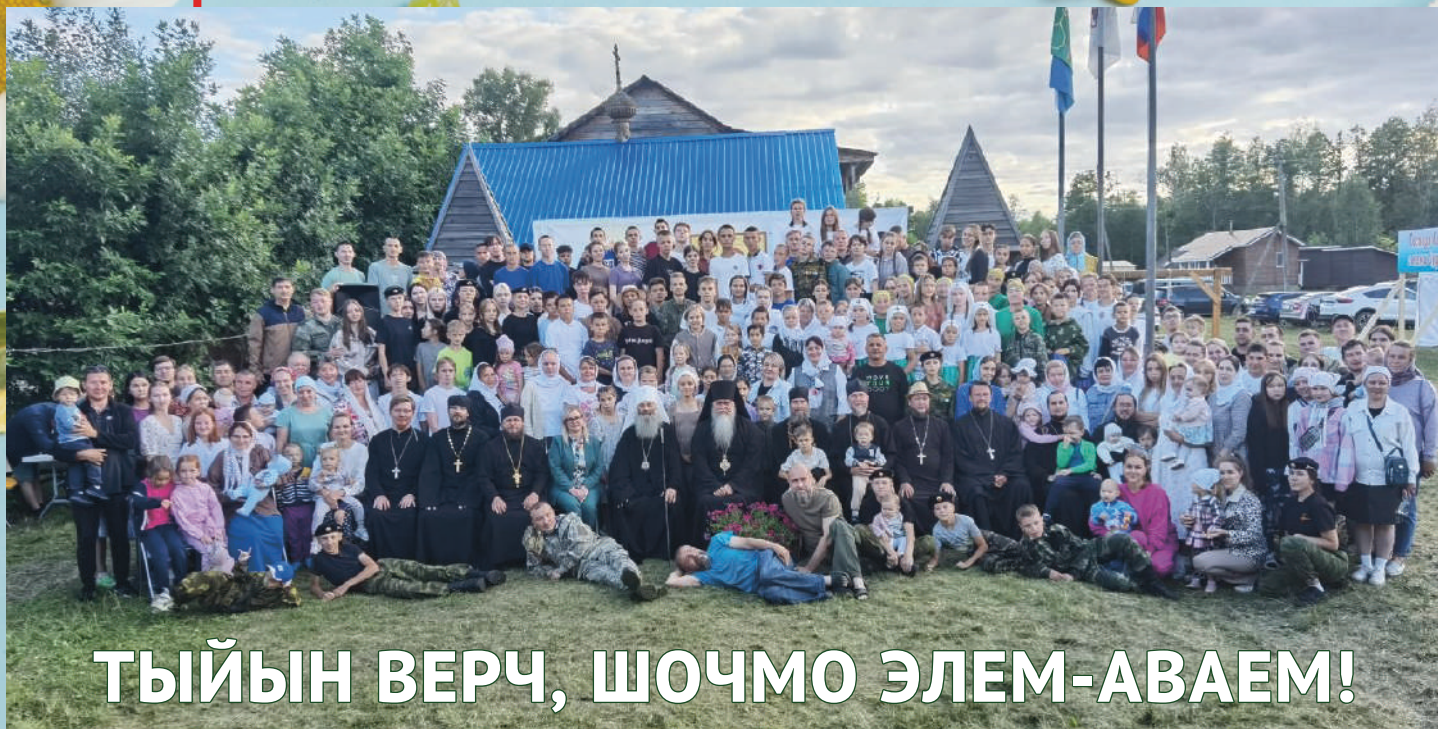
Тыгай лўмгечылан пōлеклалтше кугу пайрем Озан олаште 21 июльышто эртен. Тушко Руш Православный Черкын иерархше-влак – митрополит, архипастырь ден епископ-шамыч – да эше ятыр священнослужитель миеныт. Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоаннат лийын.

Нуно чыланат пайремым вуйлатыше-влак: Уло Белоруссийын патриарший экзархше да Минск ден Заславскийын митрополитше Вениамин, Уло

Русьын да Москон Патриархше пеленысе Антиохийский да Уло Эрвелын Патриархшын еґже, Филиппопольский митрополит Нифон, Озаґын да Татарстанын митрополитше Кирилл – дене пырля служитленыт.

Эрдене Озаґ кремльын Благовещенский соборыштыжо 2005 ийыште Ватикан гыч кондымо Юмын Аван Казанский иконыжо ончылно молебеным эртареныт. Вара, юмоґам нумалын, иконым мумо верышке Крестный ход дене каеныт. Тиде верыште Озаґысе Юмын Аван Шочмыжо лўмеш пōрґен монастырьын кафедральный соборжо волгалт шинча. Лач тыште пайрем Литургийым служитленыт. Российысе воинствылан да тўнямбалне тыныс илыш лийже манын, молитвам лудыныт. Колышым уштымо ектенийыште Юмын Аван Казанский иконыжым 445 ий ончыч мумо годым лийше архиепископ Иеремий да Озаґысе соборым чоґымаште тыршыше митрополит Феофаным (Ашурковым), Юмын Аван Шочмыжо лўмеш обительын игуменьяже Рахиям (Ершовам) да тыште илыше шўжар-влакым порын шарналтеныт. Митрополит Феофанын (Ашурковын) собор воктенысе шўґарышкыже миеныт.

Тиде кечын ятыр священнослужительлан Патриарший ден епархиальный награде-влакым кучыктеныт.

ТЫЙЫН ВЕРЧ, ШОЧМО ЭЛЕМ-АВАЕМ!

Тыгай темым тений Килемар районысо Молевое ер воктене июльышто эртыше «Еш – изи Черке» фестиваль ойырен налын.

Фестивальым Килемар посёлкысо Илия пророк лүмеш храмын настоятельже Андрей Романовын вуйлатыме почеш тиде приход тений 19-ше гана эртарен. Тушко Марий Эл да Российын моло кундемлаж гыч православный еш-влак погыненыт. Ача-ава ден йоча-влак палаткылаште иленыт.

Эн ончыч Илия пророк лүмеш храмын клирикше иерей Димитрий Васенев молебным служитлен, вара чылан лагерь йыр Крестный ход дене каеныт. Фестивальым почмо лүмеш ямдылыме пайремыш кугу уна-влак: Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан – миеныт да, чылаштым саламлен, шке поро мутыштым ойленыт.

– Святой Русь – тиде ик тичмаш еш, – каласен митрополит Иоанн. – Юмылан чылан ылыше улыт: каваште улшыжат, мемнан кугезына-влак, кудышт мемнан верч тушто кумал илат, да мландымбалысе Черке, кудо Святой Русьын шочшыжо-влаклан Господь тыныс ылышым, куаным, ласкалыкым колтыжо манын, йүдшө-кечыже Эн Яндар Юмын Авам да чыла святой-влакым сөрвала. Святой Русь Эн Яндар Юмын Аван да чыла святойын молитвашт дене ила. Кунам Господь шүмнам тўкала, тунам мемнан, ты тўнясе языкеш варналт пытыше-влакын, шинчанам почеш, кугезына-влакын сай наследникышт лийшаш улмынам шарныкта. Вет Господь мемнам нунын семынак Русьым да Русь дене пырля уло тўням аралаш шогалтен.

Святой Русьын посна ыресше уло манын ойлен Иоанн Кронштадтский, тиде православный ўшанымашын святой яндарлыкшым аралымаш ырес, йырна улшо ег-влак коклашке шарыме Господьын йоратымашыжым аралымаш ырес да Утарышынан крестный корныж дене кайышаш

ойган ырес. Сандене мемнан кокла гыч нигў нигунам Святой Русь ваштареш тамык гыч кынелше осал ончылан ўрын шогалшаш огыл. Осал кеч-могай виян лийже – мемнан дене пырля Юмо. Тудо мыланна чытен кертмына деч уто нелытым огеш пу. А ойго ден черым Юмо мыланна мемнам чаманымыж дене колта, тыге Тудым мондымынам шарныкта, ўшаннам пенгыдемдынеже, ош тўняште шке куанлан гына илаш огеш лий маннеже. Ме «Юмым йоратена» манын ойлена гын, тугеже воктенна улшо-влакым йоратышаш да нунылан сайым ыштышаш улына, вет нунат Юмын ик изи ужашыже улыт.

Тек Господь мемнан ик тичмаш ешнам – святой Русьым – арала, а ме кажныже шке ешнам, Юмын пуймо кугу поянлыкнам, аралена.

Епископ Феофан тыге ешарен:

– Элыштына православный еш-влак, поснак тений Ешын идалыкше семын увертарыме ийыште, шукемышт манын шонем. Тыге православный ешыште кушшо яндар шўм-чонан, ўшанымаш дене пенгыдемдалтше йоча-влак ий гыч ийыш шукрыак лийыт. Ме святой-влакланна йоратен кумалына, вет нунат изи лийыныт, йоча жапышт кузе эртыме нерген палена. Ўшанена: нунын молитвашт дене Святой Русь православный ўшанже дене эше виянрак лиеш.

Тиде фестивальыште тынар шуко православный ешым ужаш мылам куанле. Тек кундемшытына веле огыл, уло элыштына Господьна Иисус Христосым, Тудын Эн Яндар Аважым, святой-влакым палыше да йоратыше-влак да Юмын кўштымашыже почеш ылыше-влак ешаралтыт.

Килемар район администраций вуйлатышын алмаштышыже А.В. Ширяева фестивальын районлан 85 ий темме идалыкыште эртымыжым ушештарен, тудым ямдылымылан мутым кучышо протоиерей Андрей Романовлан кугу таумкаласен да чыла ешыште ласкалык, пиал озаланыже манын тыланен.

ВОЛГАЛТ ВАШТАЛТШЕ ГОСПОДЬ, МЫЛАННАТ ВАШТАЛТАШ ПОЛШО!

Таче ме Господь Иисус Христосын Фавор курыкышто Волгалт вашталтме кечыжым палемдена, ўшанымаш шинча дене Тудым апостол Петр, Иаков да Иоанн дене пырля тушто ужына.

Тиде Волгалт Вашталтмаш Господьын Ыресеш колымыж деч икмынар кече ончыч лийын. Мландымбаке тыглай айдеме тўс дене толшо Юмын Эрге тунам Шкенжын чын тўсшым ончыктен. Тылеч ончыч апостол-шамычат Тудым тыгай айдеме семын ужыныт. Юмын чапше дене толеш ыле гын, сулыкан ең-шамычын шинчашт вигак сокыр лиеш да курымешлан петырналтеш ыле. Вет языкан егын кап ужашыже тыгай волгыдым чытен ок керт.

Господь пелен апостол-влак эше кок пророкым: Моисей ден Илиам – ужыныт. Моисей тидын деч тўжем кудшўдў ий ончыч илен, а пророк Илиа – индешшўдў ий ончыч. Но нуно илыше лийыныт да Христосын Ыресеш колышашыж нерген мутланеныт. Тугеже тиде священный событий мыланна эше курымашлык илыш нерген тайным почеш. Мемнан кугезына-шамыч шукертак тушко каеныт, мемнамат тидак вуча. Чыланыштым курымашлык илыш вуча гынат, Господьын куанышкыже, Тудын курымашлык чапышкыже чыланжак пурен огыт керт. Кў Пылпомышысо Ачан священный эргыже лияш тырша, куан да ойго годым Господьым кычалеш, шочмо ача-авалан ўшаныме деч чот шке илышыжым Юмын кидыш кучыкта, тудын сай ончыкылыклан ўшанже уло.

Господь Иисус Христос ден кок пророк тунам Фавор курыкышто эше чонын курымашлык улмыж нерген ойленыт, апостол-влаклан Пылпомыш Кугыжанышын чапшым ончыктеныт. Господь тушто, кўшыл Иерусалимыште, Шке тунемшыже-влакын чоныштым вашлияш тўгалеш манын шижтареныт. Тиде куаным ужшаш верч апостол-влак мландымбалне шуко орлыкым чытеныт, ик Иоанн Богослов гына кужун илен да илышыжым тынысын мучашлен.

Чоннам утараш кумылна уло гын, Господь деке молитва, сулыкна верч ўкынымў да поро паша дене лишемман, мландымбалне улмына годымак чоннам вашталташ тыршыман. Чон волгыдым пўртылташ манын, кодшо илышнам Юмын кидыш пуыман. Икымше айдемын чонжым Господь йўратымаш, чаманымаш, яндарлык, чытымаш да ўгышылык дене темен, вет Шкеже могай лийын, чыла тудым айдемылан пуэн. Шочмына годым пуымо Юмын тўсым ме шке сулыкна дене амыртенна. Тынеш пуримо вўд гыч яндарешт лекмекат, сулыкан илышнан лавыраж дене уэш темынна.

Фавор курыкысо ўрыктарыше чудо мыланна вашталташ кўлмў нерген кажне ийын шарныкта. Господь тунам апостол-влаклан веле огыл, мыланнат тўткў лияш да кумалаш кўштен. Ўшанле орўл семын тўткў лийман: шинчана осаллан ынже кўране, йылмына гыч уда мут ынже лек, шонымашна яндар лийже. Сулыкан чоннам Господь волгалтарыже да кўчык ўмырнам шот дене эрташ Шке Юмын порылыкшым пуыжо. Вет икымше айдемым ыштымыж годым Тудо кажныжлан Пылпомыш Иерусалимын еңже лияш корным почын, сандене мыланнат Шкеж дене пырля илаш да Тудын денак пырля колаш пўрыжў! Мемнан ончылнат тусо омса почылтеш гын, куанна мучашдыме лиеш. Пылпомыш Кугыжанышлан йўрышў лийшашым кў шке илышыж дене пенгыдемда, тудо тушто Волгалт вашталтше Господьым ужеш.

Митрополит Николайын (Ярушевичын) 1957 ийыште Москосо Преображенский черкыште ойлымыжлан энгертыме

21 июльышто, Юмын Аван Казанский иконыжым мумо кечын, Волжск ден Шернурын епископшо Феофан Волжск олесе Никольский кафедральный соборышто Юмын литургийым эртарен.

Службо деч вара епископ Феофан тыге ойлен:
– Шочмо элнан кеч-могай нелылыкш логалмыж годым Святой Русьым Юмын Аван эреак арален налмыж нерген ме сайын палена. Сар годым сарзе-влак пеленышт Юмын Аван Казанский иконыжым налыныт. Тачат ме Юмын Эргыже ончылно Юмын Аван мемнан верч кумалмыжын куатшым пален, шкенам але лишыл еннам ойго але чер деч утараш манын, юмога ончылан сукалтен шинчын, Тудым сөрвалена. Молитванам колмыжым шижына. Тудын Эргыжым сөрвалымыж дене Юмо мыланна да тўнямбалне кажне кумалшылан Шке чаманымашыжым колта, чылаштым чон але капкыл чер деч эмла, да мемнан салтакна-шамычланат мўнгышкышт сенгымаш дене пўртылаш полша.

УЖМЫМ ЧЫЛАЛАН КАЛАСКАЛЫМЕ ШУЭШ

17-19 июньышто Илья Муромец патырын олашкыже миен кошташ мыланем пиал логале.

17 июнь кастене Арын черке ончылно погынышна. Мемнам кугу автобус налаш тольо. Тыгай автобусшым мый иканат ужын омыл. Туныктышем Олимпиада Алексеевна да моло ег-влак дене пырля автобусыш кўзен шична. Автобус Муром олашке тарваныш. Корнышто чыла сай лийже манын, тўшкан молитвам лудна. Денис Вячеславович Смирнов тўрлў онгайым каласкален, мемнам куандарен. Чебоксар олашке шумек, изиш каналташ лекна. Кастене тиде олаже могай мотор! Тўрлў-тўрлў тўсан фонарь-влак олам волгалтарат, мемнан чоннам куандарат.

Корнына кужу, волгенчан, кўдырчан, йўран лийын гынат, шонымо верышкына пеш вашке миен шуна. Автобус гыч лекмеке, молитвам лудна, а вара Ока энгер воктек волышна. Мый тушто теплоходым ужым. А Ока энгерын кўкшака серыштыже Илья Муромецын чапкўжў куанен вашлие. Тўшкан фото-влакым ыштышна. Мылам поснак кугу теплоход фонеш ыштыме фото келшыш.

Монастырьышке шым шагат эрдене пурышна. Йырымваш пеледышыже! Тўрлў тўс дене волгалт пеледалт шогат. Монастырьын сылнылыкшым онченна, службыштыжо шогенна. А касвелеш Дивеево селаш тарваненна. Дивеево села шуко-шуко чолгыжшо куполан храм-влак дене вашлийын. Тыште чылажат онгай да ушеш кодшо лийын: Серафим Саровскийын мощыжо, тудын лўмеш купельыште йўштылмаш, молитвам лудын, канавке дене ошкылмат, тыглай шокшо шўр да пучымышыжат...

Арын селашкына вўргече кастене толын шуна. Чон чўчкен куана. Ужым чылалан каласкалыме шуэш.

Николай ден Евгений духовный ачана-влаклан, Денис Вячеславовичлан да чыла кугыен-влаклан, кў тиде экскурсийыш каяш йўным ыштен, чылаштлан таум каласем.

Гавриил АЛЕКСАНДРОВ,
Морко район, Арын школ

ПРЕПОДОБНЫЙ СЕРГИЙ РАДОНЕЖСКИЙ ЭРЕ ПОЛША

Шарача школын 7-ше классыштыже тунемше Виктория Малинина 2014 ийыште черке историйым шымлыше самырык-влакын VII Всероссийский конкурсышкышт Москошко миен да «Шарача кундемын Преподобный Сергей Радонежский лүмеш памашыже» шымлымаш пашажым намиен ыле. Тушто тудо Вакутсола ялын святой памашыже да преподобный Сергей Радонежский лүмеш часамлан историйжым каласкален, лауреат лийын пörтылын.

Моско гыч мōнгыш толмо корнышто пеш сай шонымаш шочын: преподобный Сергей Радонежскийын шочмыжлан 700 ий темме лүмеш тунемше-влак дене памашыш крестный ход дене каяш, святойын илышыже, Юмылан верч шуктымо шуко пашаж дене калыкым палдараш.

Святой великомученик Димитрий Солунский лүмеш черкын настоятельже Евгений ачан благословитлымыж дене йоча крестный ход тачат ила да калыклан куаным конда.

Тений 18 июльышто, преподобный Сергей Радонежскийын кечынже, крестный ход луымшо гана эртен. Тунемше-влак дене пырля ача-авашт, студент-влак каеныт, кова-шамыч изи уныкаштым нангаеныт.

Тиде крестный ходын ик ойыртемеже уло: тудо просветительский шўлышан. Шарача школын тунемшыже-влак калыклан сълнымут-сълнысем композицийым ончыктеныт. Преподобный Сергей Радонежский, тудын святой ешыже, ачаж ден аваже – святой преподобный Кирилл ден Мария нерген – каласкаленыт. Прихожан-влаклан буклетым пуэденит.

Преподобный Сергей Радонежский лүмеш крестный ходын рольжым кўзыкташ манын, черке ден школ пырля пашам ыштат. Туныктышо-влак преподобный Сергей нерген йоча-влаклан класс шагатыште каласкалат, тўрлō конкурсым эртарат.

Крестный ход годым йоча-влак преподобный Сергей Радонежскийын юмогажым киотыш пыштен нумалыт. Тудым моторын сōрастарыме.

СЕРГИЙ РАДОНЕЖСКИЙ ЛҮМЕШ КРЕСТНЫЙ ХОДЛАН – 10 ИЙ

Юмога школысо книгагудышто аралалтеш. Туныктышо-влак, тушко пурен, святой дечын икшыве-влакым туныктымаште да воспитатлымаште полышым йодыт. Шарача школын тунемшыже-влакат сайын палат: святой преподобный Сергей Радонежский нунылан тунеммаште эре полша.

Маргарита МИХАЙЛОВА

«ТЫНЕШ ПУРО, МЫЙЫН КУАНЕМ!»

Оптин пустыньыш икана самырык ўдырамаш толын да тудым тынеш пурташ йодын.

– Тынеш пураш тый молан лўмын тышке толынат? – йодын игумен Сергий (Рыбко). Тунам тудо Оптинысе иеромонах лийын, а вараже – Москосо ик храмын настоятельже.

– Мый декаем эре ик шонгыен толеш да тынеш пураш сўрвала. Ала тудо тыште ила, шонем, сандене толынам, – вашештен ўдырамаш да туддеке коштшо енын могай улмыжым мут дене сўретлен пуэн.

Сергий ача тудлан Оптинысе святой-шамычын фотосўретыштым, иконыштым ончыктен, но ўдырамаш эре «Тиде огыл» манын ойлен. Моло руш святой-шамычын тўсыштым ончимо годым тудо преподобный Серафим Саровскийын юмонажым ужын да йывыртен кычкыралын:

– Теве мыйын шонгыенем, теве мыйын куа-

нем! Паледа, тудо эре кузе оила? «Мыйын куанем, тыйым тынеш пураш сўрвалем!» – манеш.

Игумен Сергий тунам чот ўрын. Преподобный Серафим Саровский гай святой-влак Юмылан чот йўрышў егланат южгунам веле кончат. Тынеш пурыдымо да святой-шамыч нерген нимом палыдыме ўдырамашым тудо молан ойырен налын?

– Ме ик пўлеман пачерыште пелашем, эргым да пелашемын аваже илена. Шкеже кевытыште пашам ыштем, пашадарем изи гынат, еным ондалыме деч чот лўдам, чыла чын лийже манын тыршем. Марием дене келшен илена, але марте икте-весылан уда шомакым ойлен онал. Эше иктаж йочана шочшо ыле манын шонена, но Господь але огеш пу. Кызыт мыланна аванам ончаш кўлеш, вет тудым шукертак паралич перен, сандене вакшышыште веле кия, – каласкален ўдырамаш.

– Паралич перыман шонгыеным тынар ий ончаш пеш неле вет? – чаманен йодын батюшка.

– Уке, тудым ончаш мыланна йўршынат неле огыл. Ава лийшем ончычат пеш кумылзак ыле, меат тудым йўратена. Шкетшым кодаш огыл манын, кастене нигуш она кошт, чылан пырля мўнгыштў ласкан мутланен шинчена. Тыгодым чонышто тугай куан лиеш, тидым каласен мошташат ок лий, – шуен шке мутшым толшо ег.

Ешыште икте-весым тыге чот йўратыме нерген колмеке, чыланат йывыртеныт. Черле шонгыеным ятыр идалык ончаш – манаш веле куштылго, шукыж годым шке шочшо-шамычат ача-аваштым огыт ончо. А тиде яндар чонан шешке ава лийшыжым тынар чамана да неле нумалтышыжым йўратен нумалеш. Вет Пылпомышто мемнан нерген чыла палат манын, арам огыл калык оила.

Тынеш пурымаш яндар чонан айдемылан Пылпомыш Кугыжанышын омсажым почеш. Тудын кўкшытшым да кўлешлыкшым Серафим ачана мландымбалне илыше-шамыч деч сайын пала, сандене тудо ты ўдырамашым тынар сўрвален, тынеш пураш кыртменак ўжын.

Писатель Нина Павлован «Михайлов день»
книгаж гыч налме

МУРО ДЕНЕ ПЫРЛЯ ТЫРШЕ

Южо енге сырыде огешак чыте. Сырыктыше еглан ўчым шукташ огыл манын, кузе шкем кучен керташ? Тидын шотышто старец Паисий тыге ойлен:

– Молитвам да псалмым мурымаш чоныш тынысым пурта. Нуно эсогыл янлык-шамычым лыпландарат, айдемыже нерген ойлыманат огыл. Лев ден пире, молитвам мурымым колын, йўршеш вашталтыт, левиге ден пириге семын колышташ шинчыт.

Семынже шып гына молитвам мурышо ег кўла коеш? Тудо тўрлў шўкшудо дене петырналтше шыдан пасу ончылно шогышо мланде пашаенла коеш. Кўшыч кече чыташ лийдымын пелта, а пасу вуча. Мланде пашаен, молитважым семынже муралтен, пашалан пижеш. Муро шокшо игечымат, шўкшудын шуркедылмыжымат мондыктара. Молитвам мурымыж дене Юмын порылыкшо туддене пырля лиеш.

ГОСПОДЬ, ТЫЙ УЛАТ ГЫН...

9 август –

Чот орланыше святой Пантелеимонын кечыже

Тиде ойлымашем Юмылан ўшаныше ака-шўжар, иза-шольо-влаккан возенам. Адакше тудым ойлымаш манашыжат ок лий дыр? Илышыштем чын лийше историй дене палдарымаш манам гын, утларак келшен толеш. Лач тиде жап гыч мыйын шинчам почылтын: Юмылан ўшанаш тўналынам.

Реанимаций отделенийын омсажым почам. Ўдырамаш чорикын кычкырен шортеш, теве-теве диван гыч кўварыш шунгалтеш. Ойго дене авалтше авам йонгылыш тўкален колташ огыл манын, чарнен шогалынам. Шенгечем ошкылшо пелашем «Айда, ошкыл» маншыла, тупем гыч шўкалеш. Савырнен, ўмбақыже ончалам: «Йонгылыш моргыш пурен огынал чай?»

Господь, Тый улат гын, тыгайым мылам ужашынже пўрө...

Пелашем эртен кайыше медшўжарым шокшыж гыч руалта:

– Георгий. Кандаш ияш. Операцийым йўдым ыштеныт. Кузе тудо?

– Те кө улыда? Ачаже? Чечас врачым ўжам.

Йолат, кидат кўэмалтыт, йылме тўнгылга, логар кошка.

Господь, Тый улат гын...

Тыгодым тентгечысе кече шинча ончылно кажне секундшо йотке сўретлалтеш. Гоша йўршеш вийдымын коеш. Доктор деке миен толаш ўжмемлан тореш ок лий.

– Конешне эше вийдыме, – умылтара доктор.

– Тудо шукерте огыл гына ангине черым пеш нелын эртарен.

– Мылам тудын мўшкыржө корштымыла чучеш.

– Чучеш гын, УЗИш миен толза. Теве шочмылан талон, а вўргечын результатлан пуреда.

– Кузе вўргечын? Тачыже кугарня гынас?

Иктаж-мо лиеш гын?

– Вашкеполышым ўжыктыза.

Поликлинике гыч пўртылмеке, Гоша диваныште тарваныде кийыш. «Иктаж-моэт коршта мо?» йодмемлан «Уке» гына мане. Ом ўшане. Индеш шагат кастене кухныш пурыш. Тўсшө йўршеш нарынчангын. Холодильникыш тупшо дене энгертыш да тунамак лыдырген волен шинче.

Вашкеполышын врачше-шамыч эргымым пел шагат шымлышт. Диагнозым шынден ышт кертат, мемнам эмлымверыш нангайышт. Приёмный покойыштат эргым дене мо лиймым умылен ышт керт. Вўржым шымлен лекмеке, пеш писын хирургым ўжыктышт. Ик минут гыч кужу капан, какши, ваче марте кечыше кужу ўпан пўрѐен лекте, ну, чылт Паганини. Теве могай профессионализм – скрипкам шокташ йўрале кужу вичкыж парняж дене Гошан мўшкыржым темдышт нале да, мемнан ўмбак ончалде, кызыт гына толын шогалше анестезиологлан кўштыш:

– Писын, операционныйыш!

Гошам каталкыш пыштышт, ош простынь дене леведыч. Тидым ужын, мыланем колышым леведме гае чучын колтыш.

Господь, Тый улат гын...

Тиде кечын Гоша мынярымше лийын, каласаш неле, вет тыге лектын: хирург сутка мучко операционный ўстел воктеч корангын огыл, икте почеш весым конденыт, чылам утараш кўлын.

Пелашем дене когыньнам вес боксыш ужатышт. Операций пытымым тушто вучаш темлышт. Ош ўстел, ош шкаф, ош пырдыж, ош потолок, шагатысе ош цифр-влак. Шем пўкен, шем телефон, шем кушетке, шагатысе шем умдо. Ошо – шеме. Утарат – огыт утаре. Ила – кола...

Господь, Тый улат гын...

Латик шагат йўд. Шып шинчена. Ойлашат, шорташат вий уке. Эше кок шагат гыч медшўжар толеш. Туддеч операций нерген умылкалена. Уке, эше мучашлалтын огыл. Тудо мыланна уремыш лекташ темла. «Окнаште тул йўрталтеш гын, тугеже операций пытен», – манеш...

Вич шагат эр. Боксыш омса почылтеш. Анестезиолог:

– Ну, пагалымем-влак, Георгийдам хирург вес тўня гыч пўртылтыш. Аппендиксше арня ончычак пудештын улмаш. Кузе йочада колен огыл? Ўрмаш! Умыледа, чудо тиде! Но куанаш але эр, операций деч вара тўрлыжат лийын кертеш. Эрла... уже таче латик шагатлан реанимаций отделенийыш толза.

Тўн корпусым эртена. Пурла могырышто – морг, шолаште – реанимаций. Армян реаниматолог шинчашкына тўткын онча, очыни, нервынан пенгыдылыкшым терга.

– Ила, ила эргыда, но эше кучедалаш перна. Мо тыгай гангрена, шонем, умылтараш огеш кўл. Мыланна кум тўрлө эм кўлеш, кокытшо

уло, а кумшыжым эмлымверлашке огыт пу, шкаланда кычалаш логалеш. Ныл шагат гыч тудо үстембалнем кийышаш.

А огына му гын?

Господь, Тый улат гын...

Кок шагат гыч эмым реаниматологлан кучыктышна. Изиш лыпланышна. Эрлашын мыланна увертарышт: эм ик суткалан гына сита...

Ик арня эрта. Йолем мамык гай, логарем кошкышо, кажне кечын у врач: состоянийже пеш неле, үшандарен огына керт, кузе тыгай марте шуктенда, ангина, тугеже раш, нелеш ида нал. Визымше кечын медшўжар мыйым моло деч шолып палатыш пуртыш:

– Ик минутлан гына. Юмо гай лийза, кугун ида ойло, йөра?

Йолчиемем писын кудадын, шўлаш тоштде, кровать деке эртем. Тўрлө датчик, лампычке-влак, киносо гай чыла чўчка, вашталтеш. Гошамже кушто? О Юмо! Трук кугу шинчажым ужам, канде кава гай шинчажым. Эргым, эргымжат! Проводашамычым тўкалаш огыл манын, вуйжо гыч шыман ниялташ төчем.

– Авай, – пыкше йўкшө лектеш. – Памперсым...

– Чечас, чечас, эргым, – памперсым вашталташ шонен, простыным нөлтальым. Да, ушым йомдарен, чуч гына шым камвоч, медшўжар кучен шуктыш:

– Тидым ме шке ыштена, а те писын лекса, уке гын мылам логалеш.

Эше кум кече гыч Гошам палатыш кусарышт. Каталкым шўкен, палатыш пуртымем годым чаг йўк шергылт кайыш. Кечыйол кўварыште модын. Тунам мый моткочак раш умылышым: пиалан лияш ны теңыз сер, ны ош лум гай койшо яхте, ны Ламборджини огыт кўл. Шочшем гына илыше лийже!

Молан гын, ом пале, но эмлыше врач палатышкына чўкыдын пурен. Шуко гана чон почын кутыренна, ешыже, пелашыже, эргыже нерген каласкален. Эмлымверыште кум арня кийыме жапыште тудо мемнан ешлан пеш лишыл егыш савырныш. Адакше мылам гына шижтарыш: Гошан илыше кодмыжо – тиде чудо. Операций үстембалне тудо колен улмаш, но доктор Паганини илышыже верч ятыр шагат кучедалын. Тудо шкеже эсогыл тыгай операцийым огешат нал улмаш. «Колаш кодеда ыле мо?» манын йодмемлан «Уке. Тольык эргыда пел идалык тиде эмлымвер гыч ок лек ыле» манын вашештыш.

Мөнгыш толмо деч вара кокымшо кечылан Гоша ошкыл кертдыме лие. Поликлиникыште ончашат ышт тўнал, вигак эмлымверыш колтышт.

– Ида лўд, тыгай операций деч вара тыге лийын кертеш. Төрлана.

Тиде 28 августышто лийын, а 1 сентябрьыште Гошана шке йолжо дене 1-ше классыш кайыш...

Гошан ончыкылык кресавеже мылам ойлыш:

– Кө эргычим утарен, умылет? Операций могай числаште лийын?

– Индешымше август эрйўдым.

– Тиде кечын Черке могай пайремым пайремла, палет? Чот орланыше эмлызе Пантелеимоныным!

Алла НЕМЦОВА

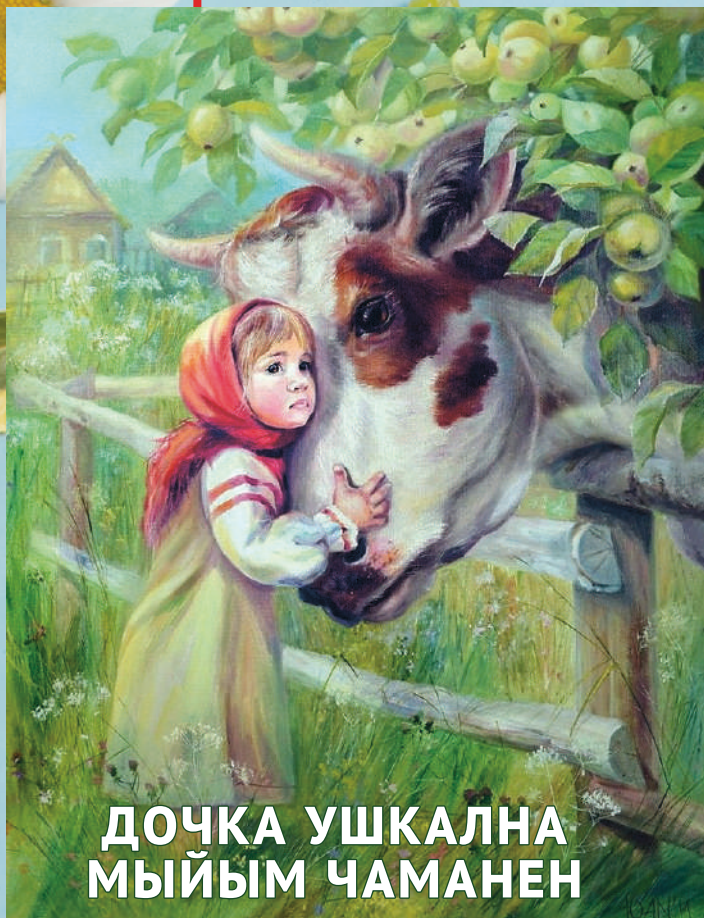
ТЫРШЕТ – САЙ ЛЕКТЫШЫМ НАЛАТ

Вашке 1 сентябрь шуэш. Адакат у тунемме ий тўналеш. Мый кызытак лўдаш тўнгальнам, вет школышто начар тунемам. Тидлан верч школыштат, мөнгыштат эре вурсалтам.

Йоча-влакын коклаштышт тыге мутланымым шагал огыл колаш логалын. Тыгай йодышлан Самара оласе Православный Духовный семинарийыште тыршыше педагогике науко доктор, профессор, архимандрит Георгий (Шестун) тыге вашештен коден:

– Эн ончыч начар тунеммашын амалжым умылаш кўлеш. Вет чыла икшыве икгай огыл: иктыже мом колмыжым вашке ушышкыжо пышта, а весе чот умылаш тырша гынат, кум гана ойлыма гыч веле тидым ыштен сенга. Сандене лўдман, тургыжланыман огыл. Юмын полшымо дене чыла сенаш лиеш. Святой-влакын илышышт гыч паледа, шонем: Сергей Радонежскийланат, праведный Иоанн Кронштадтскийланат йочашт годым тунеммаш пеш нелын пуалтын. Ушыштым волгалтарыже манын, нуно шинчавўд йөре Юмын чот сөрваленыт. Сөрвалымыштым Юмо колын: нуно ончыкыжым сайын тунемыныт.

Эше тыгеат лийын кертеш: йоча шкенжын йолагай улмыжлан көра начар тунемеш. Мутлан, мөнгысө пашам умылен, тыршен ыштыме олмеш, тудо уремыште модын коштеш але мөнгыштыжө телевизорым онча да телефон дене модеш. Вара шкеже вуйым шиеш: «Мылам тунеммаш нелын пуалтеш». Тунеммаш – тиде тугаяк паша, могайым ача ден ава шуктат, сандене тыршыде, вийым пыштыде сай лектышыш шуаш огеш лий.

ДОЧКА УШКАЛНА МЫЙЫМ ЧАМАНЕН

Куд ияшем годым авам шке изаж деке Свердловск кундем Качканар олаш унала каен. Ялыште кенжемым паша шуко, ешыште ме шукын лийынна. Кугурак сомылжым авам 18 ияш акамлан ўшанен коден. Ик эрдене ме, изирак йоча-шамыч, чот кычкырыме йўкеш помыжалтынна.

Шōрым лўшташ лекше аканам ушкар ѓргалын, сусыржо гыч вўр йоген. «Ушкар чылт орышо гай лийын», – мане акам, туге гынат мый дечем ныл ийлан кугурак акамым лўшташ лекташ йодо. «Ала тыйым колыштеш?» – мане. «Мый тудын деке лишемаш ом тошт, айста лўштыдеак кўтўш колтена», – темлыш тиде акамже. Тунам кугуракше ўмбакем сōрвалышыла ончале. Кинде падырашым да ведрам руалтен, мый кудывечыш лектым. Ушкалым ниялткалем, киндым пукшем, а скеже эре тудын дене мутланем:

– Дочка, ужат вет, мый але изи улам, мыйым чамане, сайын шого, ит ѓргедыл. Тыйым лўштыде колтена гын, шкаланетак йōсō лиеш. Кужун маленна манын, мемнамат воштылыт.

Изи кидем дене лўшташ тōчем, а ушкална кугун шўлалта да, чумалаш ямдылалтме семын, йолжым тарвата. А мый тудым эре сōрвалем: «Дочка, мыйым чамане, сайын шого, ужат вет, мыйже могай изи улам». Ушкална жапын-жапын савырнен ончалын да чыла умылышо гай кугун шўлалтен, но чытенак шоген. Пыкшеак лўштен пытарымекем, Дочкам кўтўшкō поктен нангаенна, вет почеш кодшым тунам нигō вучен шоген огыл, шкаланна куржталаш логалын. Тылеч вара ешыште мый «тўн дояркыш» савырнышым да олашке паша ышаш кайымешкем ушкалым лўштышым.

Ешыште ме лу йоча лийынна. Кугу сар гыч инвалид лийын пōртылшō пел йолан ачам 1960 ийыште колен, тунам мыланем кок ият пеле веле лийын, сандене ачамым йōршын ом шарне. Ешна кугу, озанлыкыште паша шуко. Шонго кована уло гынат, нимо дене полшен ок керт. Колхозышто тунам тылзе еда пашадарым тўлен огытыл, пашаш лекме кечым шотлен, шыжым шурным да олымым пуэденит.

Йоча-шамычым чикташ кажне еш могай-гынат йōным кычалын. Авана мемнам изинекак пашалан туныктен, кажныже кертме сомылжым жапыште шуктен. Дочка лўман ушкалым лўшташ веле огыл, авам мыланем моло сомылымат ўшана ыле. Вўташте кок ава сōсна да ик узо шогеныт, авам нуным сōснаиге шочшаш верч ашнен, ужалыме оксаж дене школыш каяш вургемым наледен.

Вольык сомылым ыштыме годым авам мыйым эре туныктен, кугуен дене мутланыме семын мутланен, кажне вольыкым кузе ончаш, мом пукшаш кўлеш, ойлен. Ава сōснан игым ыштыме жапше шушаш годым посна кыдежым ямдыленна, кўварваке олымым кўжгўн оптенна. Кидышкем понарым кучыктен, авам мыйым вўташак кода ыле.

Сōснаиге-шамыч икте почеш весе шочеденыт. Икте шочеш – тудым кидышкем налам, нержым шупшалам да, аваже ынже темдал манын, ѓрдыжкō корандем. Лу наре сōснаиге шочын гын, мый куаненам, тыгай еш виян да пенгыде кушкын. Кунам латвизыт марте але шукыракат шочын гын, нуно канга да черлырак лийыныт, коленат кертыныт.

Кум-ныл еш погынен, сōснаиге ужалаш олашке коштыныт. Парыш лектын гын, чылан куаненыт: парымым тўлышаш оксам аныклен, молыж дене кочкыш йōрварым да вургемым наледеныт. Тунам ылыш йōсō ыле гынат, Юмо полшымо дене авам чыланнам туныктен луктын. Кажне эрдене кузе кумалмыжым тачат шарнем. Тудо чылаж верчат Юмын Авалан таум ыштен, Николай Чудотворец да Ярагысе Матфей ачана деч полишым йодын. Тыгак ачам денат ылыше семын мутланен. «Мемнан деч тыге вашке каенат гын, шочшет-шамычым ончен лукташ, чиктен шогалташ, пукшен лукташ йōным ыште, сайын тунемашышт полшо», – манын ойлен тудлан.

Любовь КАРАБАЕВА

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	1

🟡 - пища с растит. маслом
 🟠 - пища без растительного масла
 🟢 - разрешение на рыбу
 🟣 - скоромная пища без мяса
 🟤 - разрешение на икру
 🟡 - разрешение на вино
 🟠 - воздержание от пищи
 🟢 - сплошные седмицы
 🟣 - постные дни
 🟤 - особое поминовение усопших

1 – Преподобный Серафим Саровскийын кечыже.
 2 – Илия пророкын кечыже.
 5 – Юмын Аван Почаевысе да «Чыла ойган-влакын Куанышт» иконыжо-влакын кечышт. Праведный воин Феодор Ушаковын кечыже.
 6 – Орланыше благоверный князь-влак Борис ден Глебын кечышт.
 8 – Марий кундемесе священномученик Сергий

АВГУСТ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

Стрельниковын кечыже.

9 – Чот орланыше святой Пантелеимонын кечыже.
 10 – Юмын Аван Смоленский иконыжын кечыже.
 13 – Петроградысе священномученик Вениаминын кечыже.

14 – Господын Кугун пагалыме Ылыжтарыше Ыресше лумеш пайрем.

19 – Господь Иисус Христосын Волгалт вашталтмыже.

20 – Воронежысе святитель Митрофанын кечыже.

21 – Соловкисе преподобный-влакын, Зосима, Савватий ден Германын, кечышт.

26 – Святитель Тихон Задонскийын кечыже.

27 – Преподобный Феодосий Печерскийын кечыже.

28 – Юмын Аван мален колтымо гай колымыжо, Успеный пайрем.

29 – Господь Иисус Христосын Нерукотворный образшын кечыже.

31 – Юмын Аван «Всецарице» иконыжын кечыже.

КӦ ДА КУЗЕ МЫЙЫМ УТАРЕН?

Ийготым погымо семын ожнысо пагыт, йоча годсо илыш уэш да уэш шарналтеш. Тунам ме изинек шкеора куржталынна, ача-ава эре пашаште лийыныт, а мемнам Юмо чаманен да Аралыше Суксо оролен.

Ялна деч тораште огыл Ашлань энгер йоген. Тудо пеш лопкажак огыл гынат, келге ыле. Кок тура сержым оҥа да ломаш гыч ыштыме изирак пашма ушен. Иолташ ўдырем дене тиде пашма деке чўкыдын куржталынна. Икана тудо шке йолчиемжым мушкаш тўнгалын. А мыланем ала-мозо келшен огылат, «Тый йонгылыш мушкат!» манын, тудын воктеч вес велыш каяш тўченам, да пашма анысырлан кўра вўдыш шунгалтынам. Ийын моштен омыл, сандене илен лекташ йўнжат лийын огыл. Да эше изамын вўдыш пуренгаен колымыжлан шуко жап эртен огыл ыле, сандене вуйышто ик шонымаш веле пўрдын: «Изам вўдыш пуренгаен колен гын, тугеже мыят тыгак колем». Иолташ ўдыремын лукташ тўчымыжым, сер мучко кычкырен куржталмыжым нимат ом шарне. Тудо нигузе полшен кертын огыл да егшамычым ўжаш ялыш куржын.

Мыланем илаш пўралтын улмаш, но кў да кузе мыйым утарен? Тидым таче мартеат мужедам. Кызыт 70 ияш улам, но тунам энгер серысе лавыраште кузе шогыдем кызытат сайын шарнем. Егшамычын куржын толмо жаплан мый утарыме да илыше лийынам. Ош тувырем ночко гынат, яндар лийын. Шке лектам але иктаж-кў шўдырен луктеш гын, вургемем чот лавыргышаш ылыс?

Тунам мынар ияш лийынам – ом шарне. Кў мыйым тунам вўд гыч луктын шогалтен? Йоча ушем дене шонен моштен омыл, тыгай

йодышыжат шонгемме велеш гына чоным туржеш. Арам огыл калыкыште ойлат: «Илаш пўралтын гын, кум ий марте йоча тўшакыш пуренгайыме гай пуренгая, тудым Аралыше Суксыжо шке шулдыржо дене авыра». Мылам гын тунам кум ий деч утларак лийме гай чучеш. Изи лийынамат, Юмым сўрвален але тауштен моштен омыл, сандене кызыт Юмылан, Юмын Авалан да Аралыше Суксемлан кугу таум ыштем. Шкеат кертемем семын егш-влаклан, поснак йочашамычлан полшаш тыршем.

Милосердий шўжар Татьяна ГЕРАСИМОВА

КУАНАН ЧИЯЛТЕНА

ПЫЛПОМЫШ ВЕРЧ ТЫРШЕ

Юмо нерген йөршеш монден,
Лопка корно дене коштына.
Чын дечын умбаке торлен,
Тудын кўштымым пудыртена.
Поро Туныктышо уто лийын –
Тура ойжо вет шўмнам иша!
Пагалена кугешныше пояным,
А йорлын шинчавўд йорге йога.
Вес еным лавыраш тошкен,
Кўш нўлташ тўчена вуйнам.
Языкнам шылташ тыршен,
Ворын гай эрта ўмырна.
Кажне тат сулыкеш варнен,
Ўмыл гай йорта илышна.
Чылам йўраташ Юмо кўштен,
А ме осалым ышташ тоштына.
Но тугай жап толеш кажнылан,
Трук чылан ме иктўр лийына.
Кеч поян, кеч нужна – Судья ончылан
Илыш верч мут кучаш шогалына.

Ф. Игнатовын «Трудися для Неба»
почеламутшым А. Чемекова
марланген

Кум изак-шоляк кокла гыч иктыже языком ыштен. Изаже-шамыч тудым тўрлў семын шылталеныт. Ушым пуртыжо манын, тудеке Моисей ачам кондаш шонен пыштеныт. Моисей ачан нимынярат кайымыже шуын огыл гынат, тарванен. Но тиддеч ончыч корзингаш икмыняр рожым шўтен да тушко ошмам тич темен, тупышкыжо сакен. Ошкылмыж годым ошма корныш йоген. Изак-шоляк-влак, тидым ужын йодыныт:

– Тиде мо тыгай, Моисей ача?
– Тиде йонгылышем-шамыч корныш йоген кодыт. Но мыйын нунын дене пашамат уке, вет мый вес еным языком ыштылмыжлан шылталаш ошкылам.

Тидым колын, изак-шоляк-влак чарнен шогалыныт. Нуно чыла умыленыт, шольыштымат проститленыт.

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Заказ №

Журнал лекме жап - 01.08.2024 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме. "Стринг" ИПФ ООО-што савыктыме. Адресше: 424007, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пўлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пўлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев (иерей), Д.В. Смирнов, А.П. Чемекова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**